

Πρωτ. Γεωργίου Μεταλληνοῦ
Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ Θ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ
ΣΥΝΟΔΟΥ

Έκδοση: Ίερά Μονή Μεγάλου Μετεώρου

Ίούλιος 2009

Άγια Μετέωρα

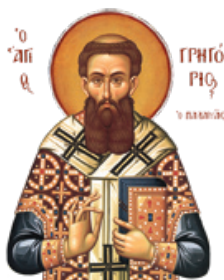
T.K. 422 00 Καλαμπάκα

Τηλ. 24320 22278, fax 24320 24770

Διανέμεται δωρεάν

Έπιτρέπεται ή αναδημοσίευση ολόκληρου ή μέρους του παρόντος με την άπλή αναφορά της προελεύσεώς του.

Πρωτ. Γεωργίου Μεταλληνοῦ
Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ Θ΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ
ΣΥΝΟΔΟΥ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΕΤΕΩΡΟΥ

ΑΓΙΑ ΜΕΤΕΩΡΑ 2009

Ἡ πρώτη Οἰκουμένη Σύνδος πού κατεδίκασε τόν ἀρειανισμό

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Γεώργιος Μεταλληνός, Όμότιμος Καθηγητής τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, είναι από αυτούς που δέν χρειάζονται συστάσεις. Τό ένγνωσμένο ήθος του, τό όμολογιακό όρθόδοξο φρόνημά του, ή έμπνευσμένη άγιοπατερική θεολογία του, ή θαρραλέα τοποθέτησή του σέ φλέγοντα έκκλησιαστικά, έθνικά καί κοινωνικά ζητήματα τόν έχουν καταξιώσει καί τόν έχουν καταστήσει σημείο άναφοράς στήν συνείδηση του λαού μας.

Άποτελεϊ, λοιπόν, ιδιαίτερη τιμή καί εϋλογία γιά τήν Ίερά Μονή μας ή έκδοση ενός άκόμη όμολογιακού κειμένου του πατρός Γεωργίου. Πρόκειται γιά τήν όμιλία που έξεφώνησε στήν Λάρισα, κατόπιν προσκλήσεως του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαρίσης κ. Ίγνατίου, τήν Β΄ Κυριακή τών Νηστειών, ήμέρα που ή Έκκλησία μας τιμά τήν μνήμη του Άγίου Γρηγορίου του Παλαμά. Ένα κείμενο ιδιαίτερα επίκαιρο στίς μέρες μας, που ή Έκκλησία μας βάλλεται από τήν αίρεση του Οικουμενισμού.

Ό Άγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς συνοψίζει τήν διδασκαλία τών προγενεστέρων Πατέρων καί είναι προσωπικά γνώστης του θαβωρείου φωτός, όποτε μιλά γιά τή δόξα καί τή Χάρη του Τριαδικού Θεού άϋθεντικώς καί έξ ίδιας βιωματικής έμπειρίας. Η άντιμετώπιση από τόν Άγιο Γρηγόριο τής παπικής αίρέσεως του Βαρλαάμ περί κτιστών ένεργειών του Θεού καί κτιστής θείας χάριτος (που άποτελεϊ μέχρι σήμερα κύριο παπικό δόγμα καί άγεφύρωτο έμπόδιο στήν προοπτική τής «ένώσεως») άποτελεϊ τό άσφαλές πρότυπο τής όρ-

θοδόξου στάσεως ἔναντι τῶν παπικῶν. Γιά τόν λόγο αὐτό καί εἶναι ὁ ὁδοδείκτης, πού χαράσσει διαχρονικά τήν πορεία καί ὀριοθετεῖ τήν ὀρθόδοξη στάση ἔναντι τῶν ἑτεροδόξων καί τῶν οἰκουμενικῶν διαλόγων συνολικά.

Ἡ ὀρθόδοξη πατερική διδασκαλία γιά τίς ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, πού ἐκφράστηκε ἀπό τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, κατοχυρώθηκε συνοδικά μέ τήν ἐνάτη Οἰκουμενική Σύνοδο (1341-1343) στήν Κωνσταντινούπολη. Στήν ὁμιλία του ὁ π. Γεώργιος παρουσιάζει ἐμπεριστατωμένα τήν μεγάλη δογματική καί θεολογική σημασία καί τόν οἰκουμενικό χαρακτήρα τῆς ὀγδῆς (ἐπί Ἁγίου Φωτίου, 879) καί τῆς ἐνάτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀνασκευάζοντας τήν δυτικῆς προελεύσεως θεολογική ἀντίληψη, πού ἔχει ἐπικρατήσει καί πού ἀναγνωρίζει μόνον τίς πρῶτες ἑπτά Οἰκουμενικές Συνόδους.

Θά θέλαμε καί ἀπό τήν θέση αὐτή νά εὐχαριστήσουμε γιά μία ἀκόμη φορά τόν π. Γεώργιο Μεταλληνό γιά τήν εὐγενική προσφορά τοῦ κειμένου του καί γιά τήν ἀνεκτίμητη προσφορά του στό χώρο τῆς ὁμολογιακῆς θεολογίας καί ὄχι μόνο. Τόν εὐχαριστοῦμε θερμά γιά τίς τεκμηριωμένες θεολογικές μελέτες του, τήν πληθώρα τῶν ἄρθρων, τῶν δημοσιευμάτων, τῶν ὁμιλιῶν καί τῶν εἰσηγήσεών του, γιά τήν σταθερή, διακριτική, ἀγωνιστική καί πνευματική παρουσία καί μαρτυρία του, πού ἐπί σειρά ἐτῶν συντηροῦν καί ἐνισχύουν τήν ὀρθόδοξη δογματική συνείδηση τοῦ λαοῦ μας. Εἶναι αὐτά πού μᾶς στηρίζουν, μᾶς παρηγοροῦν, μᾶς ἐνδυναμώνουν καί μᾶς καθοδηγοῦν.

Εὐχόμεθα ὁ Θεός νά τοῦ ἀνταποδίδει μέ οὐράνια χαρίσματα τούς κόπους καί τούς ἀγῶνες του γιά τήν διαφύλαξη τῆς Ὁρθόδοξου Πίστεώς μας.

Ὁ Καθηγούμενος
Ἀρχιμ. Ἀθανάσιος Ἀναστασίου

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ
Θ΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Σεβαστοί πατέρες, αγαπητοί αδελφοί! Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ συμπίπτει μέ τήν 14^η Νοεμβρίου. Ἡ Σύνοδος ὅμως τοῦ 1368, ἡ ὁποία διακήρυξε εἰς τόν κόσμον τήν ἀγιότητα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, λόγῳ τῶν θαυμάτων τά ὁποῖα ἐποίει καί ὄχι λόγῳ τῆς παιδείας του, οὔτε λόγῳ τῶν συγγραμμάτων του, πού εἶναι τό ὑψηλότερο στήν ἐποχή του ἐπίτευγμα, ἀλλά καί στήν κορυφή συγχρόνως τῆς ἀγιοπατερικῆς θεολογικῆς παραδόσεως, μετέφερε τή μνήμη τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ εἰς τήν Β΄ Κυριακή τῶν Νηστειῶν. Εἶναι μία πράξις συμβολική καί ἀποφασιστική, διότι ἡ σημερινή ἡμέρα τιμᾶται ἀπό τοὺς Ὁρθοδόξους ὅλου τοῦ κόσμου ὡς ἐπέκταση καί προέκταση τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἶναι συνέχεια τῆς νίκης τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος Χριστοῦ καί ἐν Χριστῷ κοινωνίας ἐναντίον τῆς πλάνης. Δέν εἶναι νίκη προσώπων ἐναντίον ἄλλων προσώπων, δέν εἶναι νίκη παρατάξεων ἐναντίον ἄλλης παρατάξεως ἢ ἄλλων παρατάξεων, ἀλλά εἶναι ἡ νίκη τῆς Πίστεως. Ὁ θρίαμβος τῆς Πίστεως ὡς τρόπου σκέψεως, ὡς τρόπου ζωῆς καί ἐμπειρίας ἀγιοπνευματικῆς, πού μπορεῖ νά ὀδηγήσει τόν ἄνθρωπο εἰς τήν

θέωση. Είναι νίκη δηλαδή τῆς σωτηρίας, τὴν ὁποία εἰσήγαγε στὴν ἱστορία ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἄσαρκος εἰς τὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἔνσαρκος εἰς τὴν Καινὴ Διαθήκη.

Γιὰ νὰ κατανοήσουμε τὴ σημασία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τὸν ὁποῖο εἰς τὸν τίτλο τῆς ἀποψινῆς ὁμιλίας ὀνομάζουμε Πατέρα τῆς 9^{ης} Οἰκουμενικῆς Συνόδου, θὰ ἤθελα νὰ ὀριοθετήσουμε τὰ συστατικά τοῦ τίτλου αὐτοῦ.

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

Ο Ἅγιος Γρηγόριος γεννήθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 1296 καὶ σπούδασε φιλοσοφία, κυρίως ἀριστοτελική, σὲ τέτοιο βαθμὸ, ὥστε ὅταν ἔδινε δεκαεξαετῆς τίς ἐξετάσεις του εἰς τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ μέγας λόγιος ὁ Θεόδωρος Μετοχίτης ἐνθουσιασμένος νὰ τοῦ πεῖ: «Παίδι μου, οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Ἀριστοτέλης θὰ μπορούσε νὰ ἐκφραστεῖ κατὰ καλύτερο τρόπο».

Θεολογία ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἐσπούδασε εἰς τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Δέν ἦταν κάποιο ἴδρυμα κρατικό, διότι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ εἶναι τὸ μοναστήρι, εἶναι τὸ (κοινοβιακὸ) μοναστήρι. Μέσα στό μοναστήρι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἔγινε Θεολόγος. Μέσα ἀπὸ τὴν ἀσκηση καὶ τὴν πνευματικὴ ζωὴ. Εἰς τὸ Παπίκιον Ὅρος, μεταξύ Μακεδονίας καὶ Θράκης, στό Ἅγιον Ὅρος καὶ στὴν Βέροια, μὲ τὴν αὐστηροτάτη ἀσκησὴ του. Πέντε ἡμέρες τῆς ἐβδομάδος ἦταν ἀπομονωμένος εἰς τὴν

ἀναχωρητική ἄσκηση, τὴν βαρεῖά ἄσκησή του, καὶ δύο ἡμέρες κατέβαινε γιὰ νὰ συζητήσει μὲ τὸ μοναστικό σῶμα τὰ προβλήματα, νὰ μετάσχει δηλαδή στὴν κοινωνική ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ζωὴ τῶν συμμοναστῶν του.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἀναδείχθηκε σέ μέγα Θεολόγο τῆς Ἐκκλησίας, διότι εἶχε τίς κατάλληλες προϋποθέσεις. Ἦταν ὁ Θεολόγος τῆς ἀσκήσεως, τῆς μετανοίας, καὶ ὄχι ὁ Θεολόγος τῶν πτυχίων καὶ τῶν πανεπιστημιακῶν τίτλων. Ἐπιτρέψτε μου νὰ τό πῶ. Μέ ἀξίωσε ὁ Θεός, τό λέγω γιατί τώρα βρίσκομαι στό τελευταῖο στάδιο τῆς ζωῆς μου, δέν ξέρω πόσο ὁ Θεός θά μ' ἀφήσει στόν κόσμο, ἀγγίζω τὰ ἐβδομήντα. Λέγω συνήθως, ὅσα πτυχία καὶ νὰ ἔχουμε δέν μᾶς καταξιώνουν ὡς Θεολόγους. Μέ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ ἔχω πέντε πανεπιστημιακά διπλώματα, τρία πτυχία καὶ δύο «Ντοκτορά», διδακτορικούς τίτλους, διδακτορικό Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας - Ἱστορίας, αὐτά σέ ξένο Πανεπιστήμιο. Γιατί τά εἶπα αὐτά; Γιὰ νὰ ἐπαναλάβω αὐτό πού ἀρέσκομαι νὰ λέγω συνήθως, ὅτι ὅλα αὐτά, οἱ τίτλοι καὶ τὰ πτυχία εἶναι μηδέν καὶ κάτω τοῦ μηδενός, μηδέν καὶ κάτω τοῦ μηδενός, ἓνα τίποτα. Ἐκεῖνο, τό ὁποῖο χρειάζομαι καὶ μάλιστα ὡς Κληρικός, εἶναι μιὰ ἀχτίδα τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Λίγη Χάρη Θεοῦ χρειάζομαι, γιὰ νὰ ἀνταποκριθῶ εἰς τίς ἀπαιτήσεις τοῦ διακονήματος καὶ λειτουργήματός μου, καὶ σ' αὐτό πιστεύω ὅτι θά συμφωνοῦν ὅλοι οἱ σεβαστοὶ συνάδελφοι ἐν Χριστῷ, πού εἶναι στό Ἅγιον Βῆμα.

Ἔγινε, λοιπόν, μ' αὐτὴν τὴν Θεολογία συνεχιστῆς τῶν Ἁγίων Πατέρων, ὡς Θεολόγος κατεξοχὴν τῆς παραδόσεως. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐντάχθηκε σέ μιὰ σκυταλοδρομία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία ἀρχίζει μέ τούς Ἀποστόλους, τούς

Άποστολικούς Πατέρες, μέ πρώτον τόν Άγιο Ίγνάτιο Άντιοχείας, συνεχίζεται μέ τόν Άγιο Είρηναίο, μέ τόν Άγιο Κυπριανό, φθάνει στό Μέγα Άθανάσιο, τούς Καππαδόκες Πατέρες, τούς Κυρίλλους, τών Ίεροσολύμων καί τῆς Άλεξανδρείας, καί συνεχίζεται αὐτή ἡ σκυταλοδρομία μέ τόν Μάξιμο τόν Όμολογητή, τόν Μέγα Φώτιο τόν 9^ο αἰῶνα, γιά νά κορυφωθεῖ τόν 14^ο αἰῶνα στόν Άγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ καί ἐν συνεχείᾳ στούς ἁγίους Κολλυβάδες Πατέρες, τούς ἡσυχαστές τοῦ 18^{οῦ} αἰῶνα.

Από τήν ἄλλη πλευρά, Φώτιος, Γρηγόριος Παλαμᾶς καί Μάρκος Εὐγενικός εἶναι στήν εὐθεία γραμμῆ τῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία προέβαλε τούς ἁγίους Πατέρες, τήν σκέψη τους καί τήν βιοτή τους ἀπέναντι στήν ἀλλοτριωμένη καί διεστραμμένη Δυτική Χριστιανοσύνη. Παρ' ὅλα αὐτά, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς -ὁ Θεός τό ἐπέτρεψε, γιά νά τόν δυναμώσει περισσότερο- ἔγινε καί ὁμολογητής τῆς πίστεως. Κατηγορήθηκε ὡς καινοτόμος καί μάλιστα ὡς αἰρετικός. Αὐτή ἦταν ἡ κρίση τοῦ 14^{οῦ} αἰῶνος.

Μετά τήν Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδο (691/2) ἔχουμε τέτοια παραδείγματα μέσα στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ἀπό τά τέλη τοῦ 7^{οῦ} αἰῶνος καί ἐξῆς. Οἱ Άγιοι νά θεωροῦνται ὡς καινοτόμοι, οἱ Άγιοι νά θεωροῦνται ὡς αἰρετικοί, διότι δέν συμφωνοῦσαν μέ μιά πολιτική Θεολογία, ἡ ὁποία εἶχε διαδοθεῖ, μέ Ἱεράρχες καί Θεολόγους, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦσαν νά τά ἔχουν καλά μέ τήν ἐξουσία, γιά νά καρποῦνται ὀφέλη γήινα καί προσωρινά. Τό 1343 ἐφυλακίσθη ὁ Άγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στή φυλακή τών ἀνακτόρων καί τό 1344 καταδικάσθηκε σέ ἀκοινωνησία! Σύνοδοι εἶχαν καταδικάσει παλαιότερα τόν Ἱερό Χρυσόστομο, (σκεφτεῖτε τόν ἱερό Χρυσόστομο!) δύο φορές σέ

έξορία, ὥστε νά πεθάνει στήν έξορία. Ἀνάλογες Σύνοδοι κατεδίκασαν τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, γιατί δέν ἦταν πρόθυμος νά ὑπηρετήσει τά συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου καί τῆς πολιτείας. Δέν εἶναι σπάνιο τό φαινόμενο, ἀγαπητοί ἀδελφοί, Σύνοδοι πού θεωροῦνται Ὁρθόδοξοι, νά ἀθρώνουν τούς ἐνόχους καί νά καταδικάζουν τούς Ἁγίους. Αὐτό τό φαινόμενο, πού σημαίνει διαστροφή τῆς Παραδόσεως ἐκ μέρους των, πού ἀποκαλύπτει τήν ἐκκοσμίκευση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου, θά συνεχίζεται ὅσο ὑπάρχει ἡ ἀμαρτία, καί φοβερά ἀποστασία, μέσα στό ράσο. Ἔτσι, λοιπόν, -θά μοῦ ἐπιτρέψετε παρενθετικά- νά προσθέσω κάτι: Συνήθως λέγουν κάποιοι, καί δέν εἶναι ἄστοχο τό ἐρώτημα, γιατί δέν συμμετέχουν καί οἱ λαϊκοί, μέλη καί αὐτοί τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς τάς Συνόδους τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἅγιοι Πατέρες τά ἔχουν διατάξει κατά τέτοιο τρόπο, ὥστε δέν χρειάζεται οὔτε ἐμεῖς οἱ πρεσβύτεροι, οὔτε οἱ λαϊκοί νά συμμετέχουμε στίς Συνόδους. Διότι τότε θά ἀρχίσει τό ἐρώτημα: γιατί αὐτός καί ὄχι ἐγώ!

Ο Ἐπίσκοπος μετέχει στή Σύνοδο, μεταφέροντας σ' αὐτήν αὐτούσια τή γνώμη τοῦ ποιμνίου του. Ὄταν, λοιπόν, κάθε Ἐπίσκοπος μέσα στή Σύνοδο ἐκφράζει τήν γνώμη τῆς τοπικῆς του ἐκκλησίας, τότε συμμετέχει σ' αὐτήν, ἔμμεσα, καί τό πλήρωμά της. Φτάσαμε ὅμως σέ καταστάσεις, ἀγαπητοί ἀδελφοί, πού ἄλλη εἶναι ἡ γνώμη τοῦ λαοῦ, ἄλλη εἶναι ἡ γνώμη τῶν πρεσβυτέρων, τοῦ κλήρου τοῦ εὐρυτέρου, ἄλλη εἶναι ἡ γνώμη τῶν Ἐπισκόπων καί τελικά ἄλλα ἀποφασίζουν οἱ Σύνοδοι. Αὕτη εἶναι ἡ κακοτυχία, ἡ ὁποία μᾶς δέρνει. Καί θά μοῦ ἐπιτραπεῖ ταπεινά νά ὑποβάλω γονυπετής, τήν παράκλησή μου στήν Ἱερά Σύνοδο. Ἄς πνεύσει καί σ' αὐτήν ἕνας ἀέρας Πατερικός.

Ἄς γίνει καί στή Σύνοδό μας μία ἀναγέννηση, Πατερική ὁμως καί Ἀποστολική καί Προφητική. Κι ἄς ἀκούει τή φωνή τοῦ ποιμνίου -ἡ Σύνοδος-, διότι θά ἔλθει ἐποχή, ὅπου οἱ ἀταξίες πού συμβαίνουν στό πεζοδρόμιο καθημερινά, θά εἰσέλθουν καί μέσα στήν Ἐκκλησία. Μόλις ὀλοκληρωθεῖ ὁ σχεδιαζόμενος χωρισμός Ἐκκλησίας-Πολιτείας, μέ τήν πλέον ἀρνητική ἔννοια τοῦ ὅρου, τότε θά καταστήσουμε χειρότερα ἀπό τούς Παλαιοημερολογίτες. Καί ἂν δέν θελήσουμε μέ πρῶτους τούς Ἐπισκόπους μας, τούς ὁποίους σέβομαι ἀπόλυτα, ἐάν δέν θελήσουμε νά σωφρονισθοῦμε καί νά μήν προκαλοῦμε τόν λαό τοῦ Θεοῦ, θά φθάσουμε σέ φοβερές καταστάσεις στό χῶρο τόν ἐκκλησιαστικό. Δέν εἶμαι προφήτης, ἀλλά ὁ Θεός μου ἐπέτρεψε νά ἀσχολοῦμαι μέ τήν ἐπιστήμη τῆς Ἱστορίας. Ὁ ἱστορικός ἐργάζεται πάνω σέ νομοτέλειες. Ὅχι λοιπόν μέ τήν διαίσθηση Προφήτου, διότι εἶμαι ἀκάθαρτος καί ἀσήμαντος, ἀλλά μέ τήν διαίσθηση πού μοῦ δίνει ὁ χῶρος τῆς Ἱστορίας, προβλέπω ὅτι ἐκεῖ θά καταλήξουμε. Κλείνω τήν παρένθεση.

Ο Ἅγιος Γρηγόριος ἀπελευθερώθηκε τό 1343 καί ἀπό τό 1347 μέχρι τό 1359, μέχρι τήν κοίμησή του, διετέλεσε Ἀρχιεπίσκοπος Θεσ/κης. Τό 1368, ὅπως εἶπα, ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία ἐπεμβαίνει γιά νά διακηρύξει, ὄχι νά ἀγιοποιήσει, -αὐτά εἶναι φράγκικα, δέν ἔχουμε ἀγιοποίηση- ἀλλά ἐπεμβαίνει ἡ Σύνοδος νά διακηρύξει τήν ἀγιότητά του, τήν ὑπάρχουσα καί ἀποδεικνυομένη, ὄχι ἀπό τά βιβλία του, ἀλλά ἀπό τά θαύματά του.

Μιλήσαμε όμως στον τίτλο για 9^η Οικουμενική Σύνοδο. Ποιά είναι η 9^η Οικουμενική Σύνοδος, με την όποια θα συνδέσουμε την παρουσία του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά; Είναι γνωστό από την Ιστορία, ότι έχουμε επίσημα επτά Οικουμενικές Συνόδους. Η Οικουμενική Σύνοδος είναι το ανώτερο κριτήριο της εκκλησιαστικότητας. Για μᾶς τούς ὀρθοδόξους ὑψίστη μορφή εκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος είναι ἡ Οἰκουμένη Σύνοδος. Κορυφή μας δέν εἶναι ἕνας ἄνθρωπος, ἕνας Πάπας -ἐδῶ εἶναι οὐσιαστική ἡ διαφορά μας μέ τόν παπισμό. Οἱ Προτεστάντες τά κατήργησαν ὅλα, καί εἶναι πιό ἔντιμοι ἀπό τούς παπικούς. Εἶναι πιό ἔντιμοι, γιατί δέ θέλησαν νά κρατήσουν τίποτε ἀπό τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καί νά τό διαστρεβλώνουν. Ὁ Παπισμός ὅμως ὑποκατέστησε τήν Οἰκουμένη Σύνοδο μέ τόν Πάπα καί τήν ἔκανε ὄργανο τοῦ παπισμοῦ τήν Οἰκουμένη Σύνοδο, θεραπαινίδα τῶν παπικῶν σχεδίων.

Στήν Ὁρθοδοξία ὑπάρχει καί θά ὑπάρχει μέχρι τέλους τῆς ἱστορίας, ὡς ὑψιστος θεσμός εἰς τήν ζωὴν τῆς, ἡ Οἰκουμένη Σύνοδος. Ἡ Οἰκουμένη Σύνοδος -οἰκουμένη σημαίνει Σύνοδος ὅλου τοῦ κράτους. Κατά τόν ὄρο τοῦ Ξενοφώντος καί στό Ἑλληνικό Βυζάντιο, στήν Ἑλληνική, δηλαδή, Ρωμανία, ἡ λέξη Οἰκουμένη, σημαίνει κατ' οὐσίαν τό κράτος, οἰκουμένης διδάσκαλος, οἰκουμενικοί πατέρες κ.ο.κ.-. Ἡ Οἰκουμένη Σύνοδος, λοιπόν, εἶναι ἡ Σύνοδος ὅλου τοῦ κράτους καί ἀντιμετωπίζει τά μεγάλα προβλήματα τῆς πίστεως καί τάξεως τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι προϋποθέτουν κρίσεις εἰς τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, πού σημαίνει ὅτι ἀπειλεῖται ἡ σωτη-

ρία. Καί τότε ἔρχεται ὡς στόμα τῆς Ἐκκλησίας ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος, γιά νά διακηρύξει, σέ κάθε περίπτωση, τήν σώζουσα Ἀλήθεια, σύμφωνα μέ τούς Πατέρες, τούς Ἀποστόλους, τούς Προφῆτες καί τίς Μητέρες ὄλων τῶν αἰώνων. Ἔχουμε ἐπί παραδείγματι τήν 1^η καί τήν 2^α Οἰκ. Σύνοδο, 325 καί 381, οἱ ὁποῖες ἀσχολήθηκαν μέ τό πρόβλημα, τή μάστιγα καλύτερα, τοῦ Ἀρειανισμοῦ καί τό Τριαδολογικό πρόβλημα. Ἔχουμε, λοιπόν, τό 381 τήν ὁμολογία τῆς πίστεως πού εἶναι τό «Πιστεύω», τό ὁποῖο ἀπαγγέλλουμε στήν Θ. Λειτουργία καί σέ πολλές ἄλλες ἀκολουθίες. Τό «Πιστεύω» εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως πού σώζει, πού ὁδηγεῖ στή θέωση, μέ βάση τίς αἱρέσεις πού προέκυψαν ἀπό τόν Ἀρειανισμό. Δέν εἶναι ὀλόκληρη ἡ πίστις τῆς Ἐκκλησίας.

Τήν περασμένη Κυριακή -πιστεύω ὅτι κι ἐδῶ, ὅπως καί σέ ὅλη τήν Ὀρθοδοξία- ἀνεγνώσθη ἕνα μέρος τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας. Τό Συνοδικόν εἶναι ἡ συνέχεια τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως. Ἄρχισε νά συντάσσεται στήν Σύνοδο τοῦ 843, πού ἔγινε ἡ ἀναστήλωση τῶν ἀγίων Εἰκόνων, καί ὀλοκληρώθηκε τόν 14^{ον} αἰ., στήν ἐποχή τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, περιλαμβάνοντας καί ὅλες τίς μεταγενέστερες, μετά τό 843, αἱρέσεις. Τό Συνοδικόν τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι προέκταση, ἐπέκταση τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. Ὁ μακαρίτης ὁ Κοραῆς, ὁ ὁποῖος θέλησε νά διαμορφώσει ὅλον τόν ἐλληνικό βίο, ἔλεγε: «Δέχομαι τό Σύμβολο τῆς Πίστεως, ἄρα εἶμαι Ὀρθόδοξος!» Ἀλλά καί οἱ Προτεστάντες καί οἱ παπικοί, ἔστω μέ τήν μικρή ἀλλαγή, πού ἔχει μεγάλη σημασία βέβαια, τοῦ Filioque, τό ἴδιο Σύμβολο δέχονται. Ἐκεῖνο πού χαρακτηρίζει τήν Ὀρθοδοξία εἶναι ἡ συνέχεια τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, καί σ' αὐτήν ἀνήκει τό

κείμενο του Συνοδικού της Ὁρθοδοξίας.

Ἀπό τήν 3^η μέχρι τήν 7^η Οἰκ. Σύνοδο, μέχρι τό 787, ἔχουμε ἀντιμετώπιση ἀπό τούς Ἁγίους μας τοῦ Χριστολογικοῦ προβλήματος. Εἶναι οἱ σχέσεις τῶν δύο φύσεων, ἀνθρωπίνης καί θείας εἰς Χριστόν, τῶν δύο ἐνεργειῶν, θείας καί ἀνθρωπίνης καί τῶν δύο θελήσεων, μέ κορύφωση εἰς τό πρόβλημα τοῦ εἰκονισμοῦ τοῦ Θείου Λόγου. Ἄν εἶναι δυνατόν ὁ Θεός Λόγος, πού ἐσαρκώθη «δι' ἡμᾶς τούς ἀνθρώπους καί διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν», ἄν εἶναι δυνατόν νά εἰκονισθεῖ. Ἔχουμε μία σύγκρουση μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος πού δέχεται τόν εἰκονισμό, καί τοῦ ἀσιατικοῦ πνεύματος, μέ ὅλα τά παρακλάδια του πού ἀρνεῖται αὐτόν τόν εἰκονισμό, ἤδη στήν Παλαιά Διαθήκη. Καί ἡ ἀπόφαση, ἡ διακήρυξη καλύτερα τῶν Ἁγίων Πατέρων (7^η Οἰκ. Σύνοδος καί Σύνοδος τοῦ 843) εἶναι ὅτι, ἀφοῦ ὁ Θεός Λόγος προσέλαβε τόν ἄνθρωπο ὀλόκληρο, ψυχή καί σῶμα, καί ἔχουμε ἐν Χριστῷ τέλειον ἄνθρωπον καί τέλειον Θεόν, εἰκονίζεται ὁ Θεῖος Λόγος, κατά τήν ἀνθρώπινη φύση Του. Καί ἔτσι μπορούμε νά ἔχουμε τόν Ἰησοῦν Χριστόν σέ εἰκόνες καί νά προσκυνοῦμε διά τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τήν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτό εἶναι τεράστιο ἐπίτευγμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, τό ὁποῖο προσέφερε καί αὐτό τήν παράδοσή του, γιά νά ἐκφρασθεῖ, νά ἐνισχυθεῖ καί νά κηρυχθεῖ σέ ὅλο τόν κόσμο ἡ Ὁρθοδοξία.

Ἐάν εἶχαμε τόν Ἰησοῦν Χριστόν σήμερα, (βέβαια Ἐκεῖνος ἐπέλεξε τό πότε θά ἤρχετο μέσα στήν Ἱστορία ὡς Θεάνθρωπος), ἐάν ὁ Ἰησοῦς Χριστός κυκλοφοροῦσε ἀνάμεσά μας σήμερα, θά μπορούσαμε μέ μία κινηματογραφική μηχανή ἢ μέ μία φωτογραφική μηχανή νά ἀποτυπώσουμε τήν μορφή του, ὅπως

θά φαινόταν ὁ ἴδιος ἀνάμεσά μας. Αὐτό εἶναι τεράστια νίκη, ἐπαναλαμβάνω, τῆς Ὁρθοδοξίας καί ἡ λύσις τοῦ Χριστολογικοῦ προβλήματος.

Υπάρχει ὅμως καί ἡ 8^η Οἰκ. Σύνοδος. Εἶναι ἡ Σύνοδος τοῦ 879, ἐπί Μ. Φωτίου. Ὁ γνωστός δογματολόγος καί δάσκαλός μας, ὁ Ἰωάννης Καρμίρης, στήν Θεολογική Σχολή Ἀθηνῶν, ἔλεγε ὅτι ἡ Σύνοδος τοῦ 879 ἐπί Μ. Φωτίου, εἶναι ἡ τελευταία πρό τοῦ Σχίσματος Γενική Σύνοδος τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, μέ ὅλα τά γνωρίσματα Οἰκ. Συνόδου. Ἡ Σύνοδος αὐτή καταδικάζει τήν δυτική ἀλλοτρίωση εἰς τήν διατύπωση τοῦ Filioque, τῆς ἐκπορεύσεως δηλαδή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὄχι μόνο ἀπό τόν Πατέρα, ὅπως ὁ Χριστός μας τό λέει στό 15,26 τοῦ κατά Ἰωάννην Εὐαγγελίου -«ὁ παρά τοῦ Πατρός ἐκπορεύεται»- ἀλλά καί «ἐκ τοῦ Υἱοῦ».

Μά μοῦ ἐπιτρέψετε, μιλώντας γιά θεολογικά θέματα νά πῶ ὅτι εἶναι ὑπόθεση ὄχι ἐπαγγελματιῶν τῆς Θεολογίας, ἀλλά εἶναι ὑπόθεση ὅλου τοῦ Σώματος, ὅπως ἡ πίστις μας τόν 19^ο αἰ. ἦταν ὑπόθεση καί τοῦ ἀγραμμάτου -σχολικά- Μακρυγιάννη. Χριστιανός Ὁρθόδοξος, ὁ ὁποῖος δέν ζητεῖ νά ἐνημερωθεῖ καί νά κατανοήσῃ τά προβλήματα τῆς πίστεως, δέν εἶναι Ὁρθόδοξος. Γι' αὐτό διάφοροι χῶροι πού παρουσιάζονται ὡς Ὁρθόδοξοι ἀπό τόν 19^ο αἰ. μέχρι σήμερα, ἀσχολοῦνται μέ ἠθικολογικά, μέ ἠθικιστικά προβλήματα καί νομίζουν ὅτι ἡ ἐνασχόληση μέ τά δογματικά, -λόγω τῶν σφαλμάτων τοῦ Μακράκη- θά ὀδηγήσει σέ παρεκτροπές. Ὅχι ἀδελφοί μου, μέ ταπείνωση, μέ φόβο Θεοῦ καί μέ τήν στήριξη τῶν Γερόντων, τῶν πνευματικῶν μας, πρέπει νά ἐπιδιώκουμε νά κατανοήσουμε τά θεολογικά προβλήματα καί τή σημασία τους. Γιατί τά λέω αὐτά;

Κάποτε ένας καθηγητής στό Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης, τό 1981 σέ ἕνα συνέδριο (αἰωνία του ἡ μνήμη) μοῦ λέει: «Μά εἶναι δυνατόν νά ἐρίζουμε, νά φιλονικοῦμε μέ τούς Δυτικούς χριστιανούς γιά μία λεξούλα; (γιά τό Filioque). Καί τότε ὁ παπα-Γιώργης –ὁ Θεός φώτισε- τοῦ εἶπα ἕνα ἐπιχείρημα πού τό κηρύσσω μέχρι σήμερα. Λέω, πώς ὑπάρχει μία φρασούλα πού λέγεται βλασφημία. Βλασφημοῦμε τόν Θεόν, τόν Χριστόν μας, τήν Παναγία καί πολλά ἄλλα πρόσωπα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας πίστεως. Ὁ αἰρετικός, ἔστω καί μέ μία φράση, ἐκτόξευει συνεχῶς βλασφημία κατά τοῦ Θεοῦ. Πώς εἶναι δυνατόν, λοιπόν, ἔστω καί σέ ἀτελεῖς Θ. Λειτουργίες νά μετέχουμε μέ τούς αἰρετικούς, ὅταν αὐτό πού λέγουν, αὐτό πού διδάσκουν, ὁ παπισμός, τό πρωτεῖον, τό ἀλάθητον, εἶναι ἐκτόξευση «κατά ριπᾶς» βλασφημιῶν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ; Ἐμεῖς μέ τούς λόγους τῶν Ἁγίων μας, χωρίς νά ἰσχυρίζομαι ὅτι ἐμεῖς εἶμαστε καλύτεροι ὡς ἄνθρωποι, ἀλλά μέ τούς λόγους τῶν Ἁγίων μας ὑμνοῦμε θεαρέστως τόν Θεόν. Ἐκεῖνοι μέ τά λόγια τῶν Παπῶν καί τῶν ψευδοσυνόδων τους βλασφημοῦν συνεχῶς τόν Θεό. Πώς εἶναι δυνατόν, λοιπόν, νά ὑπάρξει κοινωνία; Καταλαβαίνετε τή σημασία καί μιᾶς μικρῆς λέξεως ἀκόμη. Ἄν τό σκεφθεῖτε ἔτσι, ὅτι κάθε αἰρετική παρέκκλιση εἶναι βλασφημία κατά τοῦ Θεοῦ, θά καταλάβετε, γιάτί οἱ Ἅγιοι Πατέρες τρέμουν κυριολεκτικά, ὅταν ἀκοῦνε τά λόγια τῶν αἰρετικῶν. Ἐμεῖς ἔχουμε φθάσει, μιλῶ γιά τόν ἑαυτό μου, σέ τέτοια ἀναισθησία, ὥστε ἀκοῦμε συνεχῶς νά βλασφημεῖται ὁ Θεός καί δέ μᾶς ἐνδιαφέρει καθόλου. Εἶναι θάνατος πνευματικός, νάρκωση πνευματική!

Ἡ 8^η Οἰκ. Σύνοδος εἶναι ἡ σύνοδος τοῦ 879, ἡ ὁποία καταδικάζει τό Filioque, τήν προσθήκη τῆς φράσεως αὐτῆς εἰς τό

Σύμβολον καί κυρίως ἐκείνους πού εισηγήσαν στο Σύμβολον αὐτή τήν προσθήκη, δηλαδή τόν φραγκικό κόσμο καί τήν ἡγεσία του.

Η ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΥΣΕΩΣ

Υπάρχει ὅμως καί ἡ 9^η Οἰκ. Σύνοδος. Εἶναι οἱ Σύνοδοι τῆς περιόδου τῆς ἐκρήξεως τοῦ προβλήματος πού ἀφοροῦσε στόν ἡσυχασμό. Δέν εἶναι «ἡσυχαστικές ἐριδες», οἱ Φράγκοι μᾶς μάθανε νά τίς λέμε ἡσυχαστικές ἐριδες. Εἶναι ἡ ἐκρηξη τῆς ἀντιστάσεως τῶν ἡσυχαστῶν, τῶν Ὁρθοδόξων δηλαδή, ἀπέναντι στίς παπικές καί σχολαστικές προκλήσεις.

Εἶναι οἱ Σύνοδοι τοῦ 1341, τοῦ 1347, τοῦ 1351, μέ κατακλείδα τήν Σύνοδο πού ἀνέφερα πρῖν, τοῦ 1368. Ἡ ἀφορμή ἐδόθηκε ἀπό τά προβλήματα, τά ὁποῖα δημιούργησε ἡ σύγκρουση τῶν δύο παραδόσεων, τῆς Ἀνατολῆς καί τῆς Δύσεως. Ἐπίσης σχολαστικοί τοῦ Βυζαντίου, τῆς Ρωμανίας, λατινίζοντες, ρίχνουν λάδι στή φωτιά. Ἐκεῖνα ὅμως τά πρόσωπα, τά ὁποῖα ἡγοῦνται, στήν διασπορά πλανῶν εἰς τήν Ὁρθοδοξο Ἀνατολή εἶναι, ὅπως ξέρετε, ὁ Βαρλαάμ ὁ Καλαβρός καί ὁ Γρηγόριος Ἀκίνδυνος ἢ Πολυκίνδυνος, ὅπως τόν ἔλεγαν, ὁ μαθητής του.

Ὁ Βαρλαάμ καί ὁ Ἀκίνδυνος ἀλλά καί οἱ ἄλλοι ὀπαδοί τους, μετέφεραν τήν δυτική ἀλλοτρίωση στήν Ἀνατολή. Ἦδη στή Δύση εἶχε διαμορφωθεῖ ἕνας ἄλλος Χριστιανισμός, εἶχε ἀλλάξει ἡ οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ μέ τήν ἐκκοσμίκευση τοῦ Χριστια-

νισμού στή Δύση, ή όποία έκκοσμίκευση σαρκώνεται καί κορυφώνεται στήν δημιουργία τοῦ παπικοῦ κράτους.

Ἐμεῖς σήμερα, μέ ποιόν Πάπα μιλοῦμε; Μέ τόν Πάπα ἐπίσκοπο, ἔστω καί *super* ἐπίσκοπο, ὅπως θέλει νά ὀνομάζεται, -γενικός ἐπίσκοπος ὑπεράνω ὅλων τῶν ἐπισκόπων- ἤ μέ τόν Πάπα βασιλέα καί αὐτοκράτορα καί ἀρχηγό κράτους; Διερωτῶμαι αὐτοί πού διεξάγουν τέτοιους διαλόγους, πότε θά τό συνειδητοποιήσουν; Δύο τινά συμβαίνουν. Ἡ δέν μποροῦν νά τά καταλάβουν τά προβλήματα –κάτι πού δέν θέλω νά πιστέψω, γιατί διαθέτουν λογικό καλύτερο ἀπό τό δικό μου-, ἡ ἀδιαφοροῦν καί τά θεωροῦν ὅλα αὐτά ἄνευ σημασίας, ἀσχολούμενοι μέ κοινωνικά, μέ πολιτικά καί διπλωματικά θέματα.

Ἡ Δύση καί ὅλος ὁ Χριστιανισμός εἶχε ἀλλοτριωθεῖ σέ σημεῖο πού νά λέγει ὁ Ντοστογιέφσκυ, δύο φορές, εἰς τούς ἀδελφούς Καραμάζωφ καί εἰς τόν Ἡλίθιον: Μέ τόν ἄθεο, -ἦταν ἡ ἐποχή τῆς ἄθεης ἰντελιγκέντσας εἰς τήν Ρωσία- μέ τούς ἀθέους μπορῶ νά μιλήσω, διότι ξέρω πού κινεῖται ἡ σκέψη τους καί ὁ λόγος τους, τί πιστεύουν καί τί δέν πιστεύουν. Μέ τόν παπισμό δέν μπορῶ νά μιλήσω, διότι ὁ παπισμός μοῦ δίνει ἀλλοτριωμένη πίστη, «μοῦ δίνει Χριστό πού δέν ὑπάρχει, μοῦ δίνει τόν Ἀντίχριστο». Αὐτό τό λέγει ὁ Φιοντόρ, ὁ Θεόδωρος, δηλαδή, Ντοστογιέφσκι.

Ἐτσι λοιπόν ἡ Δύσις εἰσάγει ὅ,τι εἰσάγει, χτυπώντας τήν καρδιά τῆς Ὁρθοδοξίας πού εἶναι ὁ ἠσυχασμός. Ὁ ἠσυχασμός ὡς ἄσκηση, ὡς πρακτική πνευματικότητας, συνοδεύει τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν ἀρχή τῆς Δημιουργίας. Ἡ ἐπιστροφή τῶν Πρωτοπλάστων γίνεται μέσῳ τῆς πνευματικῆς ζωῆς, ὅπως καί ἡ πτώσις τους ἦταν καρπός τῆς ἀρνήσεως τῆς πνευματικῆς, τῆς

άγιοπνευματικής, καλύτερα, ζωής. Ὁ ήσυχασμός μέ τήν κάθαρση τῆς καρδιάς, τόν φωτισμό τῆς καρδιάς ἀπό τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, τήν ἄκτιστη, καί μέ τήν θέωση, ἀνατρέπει τήν πλάνη, τήν ἀμαρτία μας, ἀνατρέπει τήν τραγικότητά μας. Ἡ θεολογική ταυτότητα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, εἶναι ὁ ήσυχασμός. Συνεχίζει καί ἐπανεκφράζει τήν πατερικότητα, ἀλλά κυρίως ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἀντελήφθη τήν ἀλλοτρίωση τῆς Δύσεως. Μία Δύση πού οἱ σχολαστικοί οἱ δικοί μας τήν ἤθελαν καί τότε ὡς συνομιλητή καί συνοδοιπόρο.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΣΕΩΣ

Ο Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, σ' αὐτό τό σημεῖο, συνεχίζει τόν Μ. Φώτιο. Ὁ πρῶτος πού ἀντελήφθη τήν ἀλλοτρίωση τοῦ Δυτικοῦ Χριστιανισμοῦ, -ὅτι εἶναι κάτι ἄλλο, ἀλλά ὄχι Χριστιανισμός τῶν Ἁγίων Πατέρων- ἦταν ὁ Ἅγιος Φώτιος, μέ τό περίφημο ἔργο του «Περί τῆς μυσταγωγίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», πού εἶναι πηγή μέχρι σήμερα εἰς τήν διδασκαλία καί στά συγγράμματα ὄλων τῶν θεολόγων μας περὶ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἀνοίγει περισσότερο τόν δρόμο. Εἶχε δέ τίς προκλήσεις τοῦ Καλαβροῦ Βαρλαάμ, ὥστε νά συλλάβει τήν πλήρη ἀλλοτρίωση τῆς Δυτικῆς Θεολογίας. Ποιά εἶναι ἡ οὐσία τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, πού εἶναι ἡ συνέχεια τῆς πατερικότητος; Ἀνακεφα-

λαιώνει τούς Άγιους Πατέρες όλων τών εποχών ό Άγιος Γρηγόριος ό Παλαμαᾶς καί έπαναδιατυπώνει καί έπανεκφράζει τήν πίστη μέ τά μέσα, πού τοῦ ἔδιδε ή εποχή του. Τήν ἴδια Όρθοδοξία εκφράζει καί ό Άγιος Γρηγόριος ό Παλαμαᾶς, μέ τή δική του γλώσσα, μέ τόν δικό του τρόπο, μένοντας όμως πιστός στήν θεολογική όμολογία τών πατέρων τοῦ 4^{ου}, τοῦ 5^{ου} κ.ο.κ αιώ- νος. Δέχεται πρῶτον τήν διάκριση οὐσίας καί ἐνέργειας εἰς τόν Θεόν, τήν όνομάζει «διάκρισιν θεοπρεπή καί άπόρρητο», πού εἶναι ή προϋπόθεση τῆς θεώσεως.

Εάν άρνηθοῦμε, όπως ό σχολαστικισμός, ή θεολογία τοῦ παπισμοῦ δηλαδή, τήν διάκριση οὐσίας καί ἐνέργειας μένει μετέωρον τό θέμα τῆς θεώσεως. Πῶς θεοῦμεθα; Ό σκοπός, ό άπόλυτος σκοπός καί προορισμός κάθε ανθρώπου, όχι μόνο τών χριστιανῶν, εἶναι ή θέωση. Κάθε άνθρωπος νά φτάσει στή θέωση. «Ό Θεός πάντας ανθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α΄ Τιμ. 2, 4). Ἡ «ἐπίγνωση τῆς ἀληθείας» εἶναι ή θέωση. Νά ένωθοῦμε μέ τήν άκτιστη Χάρη τοῦ Θεοῦ. Μέ τήν οὐσία τοῦ Θεοῦ δέν ὑπάρχει δυνατότητα ένώσεως. Ὑπερβαίνει πᾶσα κατάληψη ή οὐσία τοῦ Θεοῦ. Ἐνού- μεθα μέ τήν άκτιστη Χάρη καί ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, όποτε, αν δέν ὑπάρχει αὐτή ή ἐνέργεια, αλλά ή ἐνέργεια εἶναι κτιστή, - ή μεγαλύτερη βλασφημία μετά τό Filioque εἶναι ή παραδοχή κτι- στῆς χάριτος, κτιστῆς ἐνέργειας εἰς τόν Θεόν-, δέν εἶναι δυνα- τή ή σωτηρία.

Κτιστή ἐνέργεια σημαίνει, ἔχει αρχή καί τέλος. Πῶς θά σέ σώσει κάτι πού ἔχει αρχή καί τέλος; Ἡ ἐνέργεια τῆς Ἁγίας Τρι- άδος, οὔτε αρχή ἔχει, οὔτε τέλος. Εἶναι άναρχη καί άτελεύτητη, όπως ή οὐσία τοῦ Θεοῦ. Ἀφοῦ, λοιπόν, τήν οὐσία δέν μπορούμε

νά τήν δεχτοῦμε -τήν οὐσία τοῦ Θεοῦ-, δεχόμεθα τήν ἐνέργειά Του. Χάρις, ἐνέργεια, Βασιλεία, δύναμις, ἢ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὅλα αὐτά σημαίνουν τήν ἄκτιστη ἐνέργεια πού ἐκπορεύεται ἀπό τήν Ἁγία Τριάδα.

Σέ κάποιο ἔργο πού προέρχεται ἀπό τόν ἡσυχαστικό κύκλο, ἐπιτρέψτε μου αὐτή τή στιγμή νά ὁμολογήσω τήν ἀδυναμία μου νά πῶ ἄν εἶναι τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἢ ὄχι (ἀλλά δέν ἔχει καμμιά σημασία, ἴσως ἀνήκει στόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ), ἀποσαφηνίζεται πῶς βλέπει τόν Θεό ἢ Δύση, ὁ παπισμός. Βλέπει τόν Θεό ὡς ἕναν δίσκο ἡλιακό, πού βρίσκεται στόν οὐρανό, ἀλλά οἱ ἀκτίνες του δέν φτάνουν στήν γῆ. Τότε ἢ ὑπάρχει ὁ ἥλιος ἢ δέν ὑπάρχει εἶναι τό ἴδιο πράγμα. Δέν μᾶς ζεσταίνει, δέν μᾶς ζωογονεῖ, ἀφοῦ οἱ ἀκτίνες του δέν φτάνουν εἰς τόν κόσμον. Ὁ Θεός τῆς Ὁρθοδοξίας, τῶν Ἁγίων Πατέρων, εἶναι ἕνας ἥλιος πού στέλνει τίς ἀκτίνες του καί ζωογονεῖ τή γῆ, καί ὅλη τήν κτίση, ἀγιοπνευματικά. Ὅποτε ἀπό τά διάφορα ὑπόγεια, ἀπό τήν ἁμαρτία μας, ἀπό τήν πτώση μας, σπεύδουμε νά ἀνεβοῦμε στήν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, γιά νά δεχθοῦμε τίς ζωογόνες ἀκτίνες, ὄχι τοῦ φυσικοῦ ἡλίου, ἀλλά τοῦ ὑπερφυσικοῦ Ἡλίου, τοῦ Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης.

Γι' αὐτό ἔφτασε ἡ Δύση ἀπό τόν Deismus, στόν «θάνατο τοῦ Θεοῦ». Deismus τί σημαίνει; Θεός, Δημιουργός, ἀλλά ὄχι κυβερνήτης τοῦ κόσμου. Deus creator, sed non gubernator. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Θεός εἴτε ὑπάρχει, εἴτε δέν ὑπάρχει, δέν ἔχει καμμιά σημασία. Γι' αὐτό ἀσχολεῖται ἡ Δύση μέ κοινωνικά, μέ ἠθικά προβλήματα. Ὅχι ὅτι δέν τά συμμαριζόμεθα κι ἐμεῖς, ἀλλά δέν εἶναι ἡ κύρια προτεραιότητα τῆς πίστεώς μας. Αὐτοί ἀσχολοῦνται μέ τά ἀποτελέσματα, χωρίς νά ἀναζητοῦν

τίς ρίζες, τήν οὐσία. Ἡ Δύση, λοιπόν, ἔφτασε ἀπό τόν Deismus, εἰς τόν θάνατον τοῦ Θεοῦ. Στήν δεκαετία τοῦ 1950 στήν Ἀμερική καί μετά στήν Εὐρώπη ὁ θεολογικός κόσμος μιλεῖ γιά τόν «θάνατο τοῦ Θεοῦ» καί γιά τήν θεολογία «μετά τόν θάνατο τοῦ Θεοῦ». Τί σημαίνει θάνατος τοῦ Θεοῦ; Δέν σημαίνει ὅτι ὁ Θεός καθ' ἑαυτόν πεθαίνει. Δέν τούς ἀπασχολεῖ, γιατί ἡ ὑπάρχει ἢ δέν ὑπάρχει ὁ Θεός δέν λέει τίποτε γι' αὐτούς. Θάνατος τοῦ Θεοῦ σημαίνει ὅτι ὁ Θεός δέν ἔχει καμμιά σχέση μέ τή ζωή μας. Ὁ Θεός δέν μπορεῖ νά μᾶς σώσει. Καταλαβαίνετε, λοιπόν, ὄχι μόνο βλασφημία, πόση ἀνοησία κρύβει αὐτή ἡ πορεία. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, μιλώντας γιά τή διάκριση οὐσίας καί ἐνεργείας, ὅπως ὁ Μ. Βασίλειος καί οἱ λοιποὶ Ἅγιοι Πατέρες, σώζει τήν Πίστη καί τήν δυναμική της συγχρόνως εἰς τήν θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Μιλεῖ, ἐπίσης, γιά τήν οὐσία τοῦ Θαβωρίου Φωτός. Στήν συζήτηση μέ τούς σχολαστικούς καί τόν Βαρλαάμ ἐτέθη τό θέμα τοῦ Θαβωρίου Φωτός. Τί φῶς εἶναι; κτιστό ἢ ἄκτιστο; Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος μᾶς λέγει ὅτι καί στό Σινᾶ καί στό Θαβῶρ καί στήν Πεντηκοστή ἔχουμε τήν ἄκτιστη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ ὡς ἄκτιστο φῶς. Ἡ αἵρεση εἶναι πού προκαλεῖ ὅλα αὐτά τά προβλήματα. Ὁ Βαρλαάμ ὁ Καλαβρός ἐχαρακτηρίζετο σοφός. Εἶχε σπουδάσει στήν Ρώμη μαθηματικά, φιλοσοφία. Ἦταν οὐμανιστής, ἀνθρωπιστής. Γιά νά καταλάβετε αὐτό τό θέμα, παραπέμπω σέ μιά πρόσφατη μελέτη τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ καί συναγωνιστοῦ, τοῦ πατρός Θεοδώρου Ζήση, Καθηγητοῦ στήν Θεσσαλονίκη (εἶναι καί αὐτός τώρα ὁμότιμος ὅπως καί ὁ ὁμιλῶν αὐτή τή στιγμή) εἰς τόν Ὁρθόδοξον Τύπον. Σέ τρεῖς συνέχειες ἀναλύει τό ἄν ὁ Μέγας Φώτιος ἦταν ἀνθρωπιστής, ὅπως διάφοροι φιλοσοφοῦντες θέλουν νά

τόν παρουσιάσουν. Δέν θά ἐπιμείνω περισσότερο γιατί θέλω νά ολοκληρώσω αὐτές τίς σκέψεις.

Ἦρθε, λοιπόν, ὁ Βαρλαάμ ὁ Καλαβρός ἀπό τή Μεγάλη Ἑλλάδα, τήν Καλαβρία. Ἦρθε καί ἔγινε καθηγητής εἰς τήν Κων/πολη. Δέχτηκε μεγάλες τιμές. Μάλιστα ἐξεπροσώπησε τήν Ὁρθοδοξία σέ μιὰ Σύνοδο στίς ἀρχές τοῦ 14^{ου} αἰ. εἰς τήν Ανιμίον τῆς Γαλλίας, ὅπου οἱ πάπες μέσα στίς συγκρούσεις τους ἦταν ἐξόριστοι. Ὁ Παλαμαῆς διέγνωσε ἀμέσως τόν αἰρετικό τρόπο σκέψεως τοῦ Βαρλαάμ. Κάποιος μοναχός, γιά νά καταλάβετε τί σημαίνει Ἅγιος καί Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, κάποιος μοναχός ἔδωσε στόν Ἅγιο Γρηγόριο ἕνα κείμενο περί Ἁγίου Πνεύματος, κατά τοῦ filioque, τό ὁποῖο εἶχε γράψει ὁ Βαρλαάμ. Καί ὅλοι πίστευαν ὅτι εἶναι ἡ κορυφή τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καί παραδόσεως. Μόλις διάβασε λίγες γραμμές ὁ Ἅγιος Γρηγόριος λέει «εἶναι αἰρετικό τό κείμενο». Ἐκανε τόν ἀντιπατικό ὁ Βαρλαάμ, ἀλλά ἡ μέθοδος τήν ὁποία ἀκολουθοῦσε προέδιδε τήν ἐξάρτησή του ἀπό τήν πτώση τοῦ παπισμοῦ, ἀπό τήν σχολαστική φιλοσοφία. Διότι ἡ σκέψη του στηρίζονταν σέ συλλογισμούς ἀνθρωπίνους καί ὄχι στήν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στήν Παλαιά καί Καινή Διαθήκη καί στούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ φιλοσοφία, λοιπόν, γιά τόν Βαρλαάμ εἶχε λυτρωτική σημασία, λυτρωτικό χαρακτήρα, καί ζητοῦσε οὔτε λίγο οὔτε πολύ τήν ἐκφιλοσόφηση τῆς πίστεως. Ἐπρεπε δηλαδή, ἔλεγε ὁ Βαρλαάμ, νά γίνει κανείς φιλόσοφος, γιά νά μπορέσει νά σωθεῖ. Ἐνας «ἐλιτισμός» στόν χῶρο τῆς πίστεως, στόν χῶρο τῆς σωτηριολογίας. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ἀπαντοῦσε ὅτι ὁ Θεός πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, εἴτε ξέρουμε γράμματα, εἴτε δέν ξέρουμε. Ἐχουμε μιὰ ἄλλη παι-

δεία μέσα στην καρδιά μας, την παιδεία και την νοουθεσίαν του Θεού. Και δέν στηριζόμαστε στα ανθρώπινα γράμματα. Τώρα κατανοείτε γιατί κατεδίκασα όλα τα πτυχία που μέ την χάρη του Θεού μπόρεσα να αποκτήσω. Μηδέν και κάτω του μηδενός εις την σωτηρία. Η Χάρις του Θεού και τό άνοιγμα της καρδιάς σ' αυτή τή Χάρη είναι ή δυνατότητα της σωτηρίας μας και όχι τά γράμματα. Όχι ή επίδειξη γνώσεων. Όλα αυτά μποροῦν να ώφελήσουν σέ πρακτικά θέματα, να κηρύξεις καλύτερα, να χρησιμοποιήσεις μιá ύψηλότερη γλώσσα, αλλά τίς περισσότερες φορές, τά προσόντα αυτά τά κοσμικά γίνονται ή άφορμή της πτώσεώς μας. Διότι «φυσιούται» ό άνθρωπος. Άποκτá ό άνθρωπος έπαρση, στηριζόμενος εις τίς γήινες γνώσεις του.

Ο Άγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς στή συνέχεια γίνεται ύπεραπιστής του μοναχισμού, του μοναχισμού της πατερικής παράδοσεως, τόν όποιον πολεμούσε ό Βαρλαάμ. Ξέρετε ή Δύση ειχε χάσει τόν αυθεντικό μοναχισμό, όπως ειχε χάσει και την αληθινή θεολόγηση. Η αληθινή θεολόγηση περνάει μέσα από την ασκητική πραγματικότητα και πράξη, δηλαδή ή Θεολογία είναι καρπός άσκήσεως, ανοίγματος του ανθρώπου στην Χάρη του Θεού. Η Θεολογία δέν είναι υπόθεση διανοητική. Όταν σπούδαζα στή Δύση, έμαθα την φράση «lavoro da tavolino», έργασία του τραπέζιου, του γραφείου. Δέν είναι αυτή ή Θεολογία. Η Θεολογία γεννιέται μέσα στην καρδιά του ανθρώπου, μέ τόν φωτισμό του ανθρώπου από την Χάρη του Θεού. Διαφορετικά συντάσσουμε ώραία κείμενα, τά όποια όμως δέν μποροῦν να μās όδηγήσουν στην Θεολογία, διότι δέν είναι καρπός άγιοπνευματικής έμπειρίας.

Ο Άγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς στή συνέχεια είναι ό Θεολό-

γος τῆς Θείας Χάριτος. Ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, λέγει, εἶναι ἄκτιστη, δέν εἶναι δημιουργημένη χάρις, κτιστή χάρις, gratia creata. Οἱ θεούμενοι εἶναι οἱ ἀθθεντίες καί ὄχι τά κείμενα. Αὐτό τό εἶχε ὑποστηρίξει πρῶτον ἕνας μικρασιάτης Θεολόγος, Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας στό κέντρον τῆς Εὐρώπης, στό Λούγδουνον, τήν Λυών, ὁ Ἅγιος Εἰρηναῖος, τόν 2^ο αἰ. Ὅτι ἀθθεντίες στήν Ἐκκλησία δέν εἶναι τά κείμενα, ἀλλά εἶναι ὁ θεούμενος, ὁ ἅγιος. Αὐτός εἶναι ἀθθεντία. Ὁ προφήτης, ὁ Ἀπόστολος, ὁ Πατέρας καί ἡ Μητέρα ὄλων τῶν αἰῶνων. Αὐτός πού φτάνει στήν θέωση. Οἱ θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας, λοιπόν, εἶναι οἱ θεόπτες, εἶναι οἱ προφήτες πού ὀνομάζονται στήν Παλαιά Διαθήκη «Ροέ» ἀπό τό ἑβραϊκό ρῆμα «ραά» (αὐτό δέν εἶναι ἐπίδειξη, εἶναι γνωστότατο). Τό ρῆμα «ραά» σημαίνει βλέπω. Προφήτες εἶναι οἱ βλέποντες. Τί βλέπουν; Τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, τήν ἄκτιστη. (Ἔχει ἕνα σπουδαῖο βιβλίον ὁ σεβαστός καί ἀγαπητός συναγωνιστής, ὁ π. Ἱερόθεος Βλάχος, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου: «Οἱ βλέποντες».) Ἔτσι, λοιπόν, οἱ Θεολόγοι εἶναι οἱ θεόπτες. Οἱ Θεολόγοι εἶναι αὐτοί πού βλέπουν τό ἄκτιστο φῶς, αὐτοί πού φθάνουν εἰς τήν θεοπτίαν. Καί κάτι ἄλλο. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, σέ ἀντίθεση μέ τόν Βαρλαάμ, ὁ ὁποῖος ζητοῦσε τήν ἐκφιλοσόφηση τῆς πίστεως καί τόνιζε ιδιαίτερα τίς φιλοσοφικές γνώσεις τοῦ ἀνθρώπου ὡς παράγοντα σωτηριολογίας, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἱεραρχεῖ τήν σοφία-παιδεία. Ἔχουμε, διδάσκει, τήν θύραθεν, τήν κοσμική σοφία-παιδεία πού παίρνουμε στά σχολεῖα, καί τήν ἐσωτερική σοφία-παιδεία πού παίρνουμε μέσα ἀπό τόν πνευματικό ἀγῶνα. Ὅποτε, λοιπόν, αὐτό περνάει στό Συνοδικόν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Ἰταλοῦ καί ἄλλων νοθευτῶν τῆς πίστεως. Εἶναι

τό περίφημο εκείνο: «τοῖς τά ἑλληνικά διεξιούσι μαθήματα, οὐ πρὸς παιδευσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς ματαίαις αὐτῶν γνώμαις ἐπομένοις καὶ ὡς ἀληθέσι πιστεύουσι, ἀνάθεμα!»! Τό ἀνάθεμα δέν εἶναι, ὅπως νομίζουν πολλοί, κατάρα. Τό ἀνάθεμα σημαίνει χωρισμός. Οἱ ἀναθεματιζόμενοι δέν ἀνήκουν στό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί ὀρθά πρέπει νά ἐκφωνεῖται «πᾶσι τοῖς αἰρετικοῖς ἀνάθεμα». Τά γράμματα, δηλαδή, δέν μᾶς σώζουν. Τό πρόβλημα εἶναι νά μελετᾶς φυσική, ἀστροφυσική, καί νά νομίζεις ὅτι αὐτό μπορεῖ νά σέ σώσει. Ἄλλο ἢ ἐκπαίδευση τοῦ ἀνθρώπου, (αὐτά καθορίζονται ἀπό τόν Γρηγόριον τόν Θεολόγον τόν 4^ο αἰώνα) καί ἄλλο τό θέμα τῆς σωτηρίας, τῆς αἰωνιότητός μας. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς διακρίνει δύο σοφίες, δύο γνώσεις. Ὅπως καί ὄλοι ὅσοι ἀκολουθοῦν τήν παράδοση ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο καί τόν Ἰάκωβο τόν Ἀδελφόθεο μέχρι τόν Εὐγένιο Βούλγαρη. Δέχεται ὅτι ἡ Ἀποκάλυψις εἶναι ὑπέρ κατάληψιν. Δέχεται ὅτι ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Ἀληθινός Λόγος τοῦ Θεοῦ. Θά σᾶς πῶ δέ κάτι πού κάποιους θά τούς ξενίσει. Ἐμεῖς λέμε συνήθως ἡ Βίβλος, ἡ Ἁγία Γραφή περιέχει τό Λόγο τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι ἡ Βίβλος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀλλά εἶναι καταγραφή τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ στήν καρδιά τῶν Ἁγίων, τῶν Προφητῶν καί τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Θεός δέν ἐπικοινωνεῖ μέ γλῶσσα ἀνθρώπινη. Ὁ Θεός δέν ἐπικοινωνεῖ μέ κείμενα. Ὁ Θεός ἐπικοινωνεῖ, εἰσερχόμενος διά τοῦ Ἀκτίστου Φωτός Του μέσα στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος φθάνει νά γίνει δεκτικός τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως ἡ Βίβλος δέν εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ καθεαυτόν, εἶναι «λόγος περί τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ». Προηγεῖται ἡ Ἀποκάλυψη τῆς καταγραφῆς της, τοῦ γράμματος, τῆς Βίβλου. Πιστεύω νά ἔγινε κατανοητός.

Ἐκεῖ μᾶς ὁδηγεῖ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμαῆς. Ἐμεῖς μιλοῦμε συνεχῶς γιὰ τὴν Γραφή ὡς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Εἶναι «λόγος γιὰ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ». Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ φανέρωση τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν καρδιά τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων καὶ ὅλων τῶν Ἁγίων.

Ἡ ΜΕΛΛΟΥΣΑ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, οἱ Σύνοδοι τοῦ 14^{ου} αἰῶνος διατυπώνουν τὴν θεολογία περὶ τῆς Θείας Χάριτος. Ἡ Ὀρθόδοξη Παράδοση δέχεται αὐτές τις Συνόδους ὡς 9^η Οἰκουμένη καὶ πανορθόδοξα γίνεται αὐτὸ ἀποδεκτὸ ἀπὸ γνωστούς Θεολόγους. Διότι καὶ ἡ Σύνοδος αὐτή, ὅπως καὶ ἡ 8^η τὸ 879, διαφοροποιοῦν ριζικὰ τὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, στὴν πατερική συνέχειά της, ἀπὸ τὸν χριστιανισμό τῆς Δύσεως. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμαῆς, λοιπόν, μὲ τὴν θεολογία του, καρπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στὴν φωτισμένη ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καρδιά του, εἶναι ὁ Πατέρας τῆς 9^{ης} Οἰκουμένης Συνόδου.

Ἐνα ἐπίκαιρο ἐρώτημα εἶναι: Ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθει πανορθόδοξος Σύνοδος τί θὰ κάνει; Ἐτοιμάζεται αὐτή ἡ Σύνοδος, γιὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσει, ὅπως διαβάζουμε καὶ ὅπως βλέπου-

με, στήν ἀποδοχή τοῦ παπισμοῦ καί τοῦ Προτεσταντισμοῦ ὡς αὐθεντικῶν χριστιανισμῶν. Αὐτό εἶναι τό τραγικό. Εὐχομαι νά μή γίνει ποτέ. Ἀλλά ἐκεῖ ὀδηγοῦνται τά πράγματα. Ἐάν, λοιπόν, συνέλθει ἡ Πανορθόδοξος Σύνοδος, πού θά ἔχει τόν χαρακτήρα γιά μᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐάν συνέλθει καί δέν δεχθεῖ μεταξύ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τήν 8^η καί τήν 9^η, θά εἶναι ψευδοσύνοδος. Ὅπως ἡ Σύνοδος Φεράρας-Φλωρεντίας. Καί τότε ἐπεβλήθη ἀπό κάποιους δεσποτάδες Ἀνατολικούς καί Δυτικούς, ἐπεβλήθη ἡ Σύνοδος Φεράρας-Φλωρεντίας, ἀλλά ἦταν ἀρκετή ἡ ἀντίσταση ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι κάποιων κορυφῶν τῆς παραδόσεώς μας, ὅπως ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός, ὥστε τελικά νά χαρακτηριστεῖ ψευδοσύνοδος. Αἰρετική Σύνοδος, ἀποτυχημένη Σύνοδος, ἡ Σύνοδος Φεράρας-Φλωρεντίας.

Ἡ μέλλουσα νά συνέλθει, λοιπόν, Πανορθόδοξος Σύνοδος θά κριθεῖ σ' αὐτό τό σημεῖο. Ἐάν παρακάμψει αὐτές τίς δύο Συνόδους πού τοποθετοῦν τήν ὀρθοδοξία ἀπέναντι στόν Δυτικό χριστιανισμό. Ἐκεῖ εἶναι τό κρίσιμο ἐρώτημα. Αὐτοί θέλουν νά παρουσιάσουν τήν ἐνότητα, ὅτι ὁ Δυτικός Χριστιανισμός εἶναι παράλληλη μορφή τῆς Ὄρθοδοξίας τῶν Ἁγίων Πατέρων. Ἐκεῖ κάποιοι ἐργάζονται, πρὸς τά ἐκεῖ κάποιοι θέλουν νά ὀδηγήσουν. Ὁ Θεός ὅμως εἶναι πάνω ἀπό ὅλους μας.

Ἐνα ψευδοεπιχείρημα, λοιπόν, πού κυκλοφορεῖται στό χῶρο τῆς δικῆς μας Θεολογίας, τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Θεολογίας, εἶναι ὅτι οὐδεμία Οἰκουμενική Σύνοδος κατεδίκασε τόν Δυτικό Χριστιανισμό. Καί ὅμως ἔχουμε δύο Οἰκουμενικές Συνόδους, τοῦ 879 καί ἐκείνης τοῦ 14^{ου} αἰῶνος, πού διαφοροποιοῦν τήν Ὄρθοδοξία ἀπό τόν Δυτικό Χριστιανισμό.

Εἶναι τραγικό! Δέν ἐπιχαίρω, οὔτε θριαμβολογῶ. Ἡ ἐπιθυ-

μία ὄλων μας πρέπει νά εἶναι νά συναντηθοῦμε στήν ἐνότητα τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Πατέρων ὄλων τῶν αἰῶνων. Διαφορετικά κάθε ἔνωση θά εἶναι ψευδένωσις καί ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλά θά καταστρέφει καί θά διαστρέφει κάθε προσπάθεια, εἰλικρινή προσπάθεια, πού θέλει νά ὀδηγηθεῖ στό θέμα τῆς σωτηρίας. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἐλέγχει τήν σημερινή κατάσταση τῆς Ὁρθοδοξίας. Ὑπάρχει σύγχυση. Σχετικοποίηση τῆς πίστεως, πολιτικοί συμβιβασμοί. Οἱ διάλογοι οἱ ἐκκλησιαστικοί εἶναι ἀπομίμηση τῶν πολιτικῶν συζητήσεων. Ἔτσι, ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς -γί' αὐτό δέν γίνεται εὐχάριστα δεκτός- ἐμπνέει διάθεση ὁμολογίας καί μαρτυρίου ἀκόμη, ἂν ὁ Θεός τό ἐπιτρέψει, στήν ἐποχή μας. Βοηθεῖ, ἐπίσης, στή συνέχεια τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. Ἡ ἐπανεκφραση τῆς Πίστεως μέ τά μέσα κάθε ἐποχῆς δέν ἔχει τίποτε τό κοινό μέ τήν ἀναζητούμενη ἀπό δικούς μας θεολόγους Οἰκουμενιστές «ἐπανερμηνεία» τῆς πίστεως. Δέν εἶναι θέμα ἐπανερμηνείας, πῶς θά κατανοήσουμε λ.χ. τό παπικό πρωτεῖο. Συγγνώμη γιά τήν φράση, καί ὁ σκύλος χορτάτος καί ἡ πίτα ἀφάγωτη! Μά εἶναι αὐτά σοβαρά πράγματα, ὅταν παίζουμε «ἐν οὐ παικτοῖς»; Ὅταν παίζουμε μέ τή σωτηρία; Ὅταν παίζουμε μέ τήν αἰωνιότητα; Διαγράφουμε ὄλους τούς Ἅγίους ἐν ὀνόματι τῶν Ἁγίων. Διότι τό πνεῦμα, τό ὄποιο κυριαρχεῖ, εἶναι νά ἐκθειάζουμε τούς Ἅγίους. Κι ὅπως, μακαρίτης τώρα, Ἀρχιεπίσκοπος ἔλεγε: Δεχόμεθα τόν Μάρκο τόν Εὐγενικό καί τόν τιμᾶμε. Ἐκεῖνος ἔτσι ἔπρεπε νά μιλήσει στήν ἐποχή του, ἐμεῖς μιλοῦμε μέ τόν δικό μας τρόπο στήν δική μας ἐποχή. Κάτι παρόμοιο ἐλέχθη. Ὁ Χριστός ὅμως εἶναι πάντα ὁ αὐτός «παρατεινόμενος εἰς τούς αἰῶνες». Καί ἡ πίστη πού σώζει εἶναι

μία συνταγή, ένα φάρμακο πού δέν αλλοιώνεται, δέν δέχεται αλλαγές. Είναι μία καί ένιαία ή πίστις. Ἡ ἀποδοχή τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν ἐμπειρία τῶν Ἁγίων, γιά νά γίνει καί δική μας ἐμπειρία.

Ἡ κατανόηση, λοιπόν, τῶν Ἁγίων, ὅπως ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, θέτει τό πρόβλημα τῆς ἀποδοχῆς τῆς γλώσσας τῶν Ἁγίων. Ἡ γλώσσα τῶν Ἁγίων εἶναι ἡ ἐκφραση τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. Μέ αὐτή τή σκέψη καταλήγω κι εὐχομαι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς νά συνοδεύει τή ζωή μας. Καλόν τό ὑπόλοιπον Στάδιον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί Καλή Ἀνάσταση!

Ίερά Μονή Ὑπαπανθῆς, Ἁγίων Μετεώρων